

Protocol

dalla sisavla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 2 d'october 2009, allas 20¹⁵ – 21³⁵ uras
ell'aula en casa da scola Cons

Presidi: Robert Cajacob

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

a) Cussegl	Clemens Berther
Heinrich Berther
Robert Cajacob
Bernadetta Caminada-Mühlebach
Giusep Columberg
Madlen Deflorin-Spescha
Emerita Flepp-Degonda
Victor Flepp	Martina Gienal-Caviezel
Rita Huonder-Tenner
Jordana Lozza-Desax
Pirmin Lozza
Pader Vigeli Monn
Flavio Murer
Alfred Spescha
b) Suprastonza
communala	Dumeni Columberg
Cecilia Maissen-Desax	Iso Mazzetta
c) Cussegl da
fundaziun	Duri Huonder	President cussegl da fundaziun
d) Perstgisas	Hans Huonder	Roger Tuor
e) Hosps	10	

Plaid da beinvegni *dil president dil cussegl da vischnaunca.*

"Jeu beneventel Vus alla sisavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2009/12.

In special beinvegni fetschel jeu alla delegaziun dalla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala cun siu president, anteriur genau Duri Huonder, il commember dr. Thomas Lechmann, sco era alla meinacasa Rita Furger cun siu substitut Roger Sac.

Il venderdis vargau ha la Biblioteca populara Mustér saviu festivar il giubileum da 25 onns e damaun vegn festivau cheu a Mustér il 30avel anniversari dalla grupp da costumes da Mustér. Jeu admittel el num dil cussegl da vischnaunca a quellas duas, per nossa vischnaunca fetg impurtontas uniuns resp. instituziuns, in grond engraziament per lur grond engaschi e gratuleschel ad ellas per quels bials giubileums. Lein sperar che lur engaschi e lur plascher per la caussa cuozi aunc biars onns.

En siu plaid d'entrada tier la davosa seduta dil parlament regional Surselva, ha il president Roman Cantieni, puntuau en connex cun il tema "fusiuns da vischnauncas", ch'ins astgi buca emblidar il principal: Ei mondi per ils carstgauns che vivien en nossas vischnauncas. El center stettien ils carstgauns, ed en favur da lur beinstar hagi tutta politica da sedrizzar.

Jeu sundel dil meini, che quei patertgar duessi accumpignar nus oz tier las ponderaziuns e las decisiuns en connex cun la realisaziun dalla Casa da tgira Sursassiala. Era cheu va ei per ils carstgauns che vivan pil pli dapi plirs decennis, per part dapi lur naschientscha en nos vitgs e che han luvrau e barhau per nies beinstar. En quei senn sperel jeu che nus vegnien oz tier in buna decisiun.

Mortoris:

Cun in bien patratg lein nus seregurdar da Catrina Maissen-Maissen (Acletta), naschida ils 18 da matg 1928 e morta ils 24 d'uost 2009, Pader Bernhard Bürke (Claustra) naschius ils 25 da settember 1923 e morts ils 25 d'uost 2009, Paulina Panier-Venzin (Casa s. Gions) naschida ils 27 da zercladur 1916 e morta ils 28 d'uost 2009, Heinrich Schuoler-Rischatsch, (Gonda) naschius ils 18 d'avrel 1923 e morts ils 27 d'uost 2009. Els ruaussien en pasch.

Gliesta da tractandas

La gliesta da tractandas secloma sco suonda:

1. Protocol nr. 5-2009/2012
2. Regiun da planisaziun Sursassiala – Contract da collaboraziun denter las treis vischnauncas: Concept per las casas da tgira e per ils attempai en Sursassiala (messadi nr. 10-2009/2012)
3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

1. Protocol nr. 5-2009/2012

President dil cussegl da vischnaunca Robert Cajacob

Il protocol nr. 5 ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils tschun dis fixai ei vegniu inoltrau neginas propostas per midadas.

Il protocol nr. 5-2009/2012 dalla seduta dils 21 d'ost 2009 vegn approbaus senza opposiziun.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

2. Regiun da planisaziun Sursassiala – Contract da collaboraziun denter las treis vischnauncas: Concept per las casas da tgira e per ils attempai en Sursassiala (messadi nr. 10-2009/2012)

President dil cussegl da vischaunca

Per la seduta hodierna ha il cussegl da vischnaunca obteniu la suandonta documentaziun:

- protocol nr. 5-2009/2012
- messadi nr. 10-2009/2012 incl. suandontas annexas:
- Botschaft an die Gemeinden Disentis/Mustér, Medel/Lucmagn und Tujetsch betreffend Zusammenarbeitsvertrag
- Grobterminplan gekürzt
- Plan da situaziun
- Plinavon ei vegniu tarmess ils 30 da settember 2009 sin via electronica - suenter l'approbaziun dalla gruppa da project - la cumpletaziun dil contract da collaboraziun denter las treis vischnauncas.

President communal Dumeni Columberg

Declara extendidamen la documentaziun suramenziunada. Dapi 3 - 4 onns occupescha la tematica d'ina undrevla dimora per persunas attempadas e che basegnan tgira las autoritads communalas. Ils 12 da mars 2007 ha il project Canossa fatg naufragi en tuttas treis vischnauncas da Sursassiala. Silsuenter leva mintga vischnaunca ir in'atgna via. Cun la midada dil presidi communal a Mustér ei ina nova iniziativa per ina sligiazion comunabla vegnida lantschada. Enteifer quater meins eis ei reussiu d'inoltrar in niev preproject per ina suletta casa da tgira en Sursassiala sut il tetg dalla fundaziun existenta. Aunc avon la fin da 2007 ha la documentaziun saviu vegnir suttamessa agl Uffeci cantunal da sanitad. Aschia ei la premissa per obtener contribuziuns cantunalas tenor la veglia lescha stada ademplida. Il fevrer 2008 ha igl Uffeci cantunal pretendiu dallas vischnauncas e dallas casas da tgira ina declaronza ch'ellas seigien d'accord, che cun la fin digl onn 2013 figureschi mo pli la casa da tgira engrondida sin la gliesta dallas casas reconuschidas. Per prender quella decisiun han las vischnauncas stuiu vegnir consultadas. Per haver ina argumentaziun perschudenta per la sligiazion cun ina suletta casa da tgira (cun 72 letgs) ha la gruppa da project schau elaborar in studi davart las consequenzas economicas e qualitativas d'ina sligiazion decentralisada. Alla gruppa da project appartegnan il president dalla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala, ils treis presidents communalas ed ils treis geraus incumpensai culs fatgs dalla sanadad. La gruppa da lavur ei vegnida cussegljada da Reto Nick ed architect Martin Engeler.

La gruppa ha intercuret g plirs scenaris. Ina sligiazion decentralisada vegn a caschunar cuosts supplementars (visavi la sligiazion cun ina suletta casa) d'investiziun denter 3,74 e 5.65 milliuns francs e cuosts da menaschi denter 1,81 e 2.37 milliuns francs annualmein. Suenter liungas e stentusas discussiuns ein ins la finfinala s'entelgi sin la sligiazion da cumpromiss cun 55 letgs da tgira a Mustér e 17 letgs a Tujetsch. Cunquei ch'il Cantun subvenziunescha buca il stabiliment a Sedrun, sto la vischnaunca da Tujetsch surprender la part dil Cantun. Tuttas treis casas (incl. la Tgasa

Sontgaclau) stessen sut ina suletta direcziun dalla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala.

Quella sligiazion lubescha era da disponer duront il temps da baghegiar dallas casas vischinontas ed aschia desister da gronds provisorioms.

La lescha da sanadad revedida dil cantun Grischun porta midadas radicalas. Aschia sto mintga vischnaunca separticipar ad ina regiun da planisaziun sil sectur da sanadad. Per nus ei quei la regiun da Sursassiala. Per quella collaboraziun dess ei pliras pusseivladads. La finfinala ein ins sedecidi per la sligiazion la pli semplia en fuorma d'in contract da collaboraziun. La medema sligiazion ha era la regiun dils Tschun vitgs. Cun quei ch'il contract sto haver en tuttas treis vischnauncas la medema versiun, duess il cussegl desister da midadas. Il sboz presentau ei vegnius approbaus da tuttas suprastanzas communalas.

Per buca periclitare la fatschenta eis ei impurtont ch'ins seconcentreschi sils puncts decisivs.

La vischnaunca da Tujetsch discussiunescha pliras variantas. La suprastanza communal preferess la varianta cun 72 letgs a Mustér, ferton ch'il cussegl da vischnaunca ei sedecius per la varianta 55 letgs a Mustér e 17 a Sedrun. La vischnaunca da Mustér sa s'accordar cun omisdus sligiazions. Entochen la fin digl onn sto la vischnaunca da Tujetsch sedecider per ina varianta. Ils 16 d'october 2009 tracta la radunonza communal il project. Aschinavon ch'ella decida da suttametter il project alla votaziun dil pievel, ha quella liug ils 29 da november 2009.

Igl ei buca previu da dumandar las vischnauncas per ina contribuzion speciala e supplementara per la finanziaziun. Quella duei succeder cun la contribuzion che vegn incassada dils cussadents per mintga pernottaziun. Actualmein munta quella contribuzion a frs. 10.-- per di. La vischnaunca ha da pagar il medem importo per cussadent. Ils ulteriurs mieds finansials vegnan recaltgai entras las contribuzions cantunalas resp. credits bancars.

Ferton che la vischnaunca da Mustér ha gia decidu cun la revisiun dalla constituzion communal da sligiar la Casa Sogn Gions e da separticipar alla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala, ston las ulteriuras vischnauncas aunc prender quella decisiun. L'approbaziun dil contract da collaboraziun schai en cumpetenza dil cussegl da vischnaunca cun resalva dil referendum facultativ.

A Mustér ston ils votants aunc decider davart il dretg da baghegiar per la Fundaziun Casa da Tgira Sursassiala. Actualmein ensiara quel sulettamein ina surfatscha da 988 m² per l'actuala casa da tgira. Per saver engrondir las casa, drova ei l'entira parcella 962.

Tenor il concept preparau surpren la Fundaziun era las ulteriuras casas, pia la Tgasa Sontgaclau a Curaglia e la Tgesa Sogn Vigeli a Sedrun, il terren medemamein en dretg da baghegiar.

Per buca riscar da piarder las subvenziuns cantunalas eis ei urgentamein necessari da saver cuntinuar cun las lavurs da preparaziun e projectaziun, quei parallel cun las ulteriuras decisiuns ch'ei da prender.

Duri Huonder, president dil cussegl da fundaziun Casa da tgira Sursassiala

La Fundaziun Casa da tgira Sursassiala ei vegnida fundada ils 14 da december 1990. Tenor artechel 1 vegn igl intent circumscrets sco suonda:

Sut il num "Casa da tgira Sursassiala" exista ina fundaziun en senn digl artechel 80 ff. dil cudisch civil svizzer cun domicil a Mustér.

La casa da tgira ei vegnida erigida ils onns 1994/95 e retratga il december 1995. Da gliez temps han ins vuliu far ina moderna ed emperneivla casa cun 18 combras per mintgamai dus cussadents.

Oz ei in dils gronds fastedis da saver occupar las combras cun duas cussadentas ni dus cussadents. Igl ei buca mo ils cussadents che giavischan buca ina ulteriura persuna en combra, mobein era ils parents ni confamigliars.

Dapresent ei la Casa da tgira Sursassiala occupada cun 16 dunnas e 9 umens, en tut 25 personas, pia ein 11 letgs vits. 3 combras savessen aunc vegnir occupadas ed 8 cussadents giavischan ina combra singula.

En la casa Sogn Gions existan 32 combras sin 3 alzadas. Las combras ein occupadas cun 12 dunnas e 6 umens, en tut 18 cussadents. Cheu ein 14 combras vitas. L'alzada amiez ei serrada. Tuts cussadents en Casa Sogn Gions basegnan ina tgira minimala entochen BESA 3.

Sco president dalla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala lessel jeu dir cun perschuasiun, ch'igl ei pli che necessari da realisar ina casa da tgira tenor il temps dad oz, cun combras adequatas e principalmein singulas.

Jeu sperel che las autoritads prendien las decisiuns preparadas. Immediat suenter las decisiuns dallas autoritads cumpetentas vegn la Fundaziun ad installar ina gruppa da project, sco era publicar ina concorrenza da project.

Ei drova bia temps cun projectar, evaluar ils projects inoltra, inoltrar il project favorisau agl Uffeci da sanadad e spitgar sin la glisch verda dallas instanzas cantunalas, realisar il project e serrar giu quen entochen ils 31 da december 2013.

Jeu sperel che Vus cusseglieras e cussegliers haveies in cor aviert per nos attempai.

Geraua Cecilia Maissen

La tractanda casa da tgira stat per la suprastonza sut il segn: ei fa prescha!
Treis puncts ein impurtonts:

1. L'impurtonza dil project per la vischnaunca e la regiun
2. L'impurtonza per nos attempai cun porscher ina megliera qualidad da viver
3. Mantener e scaffir novs plazs da lavur en vischnaunca ed ella regiun

Il project ei vegnius inoltraus la fin digl onn 2007 per segirar las subvenziuns cantunalas. Il Cantun pretenda ch'il quen final vegni presentaus sin la fin digl onn 2013. Las contribuziuns cantunalas muntan a 50% dils cuosts renconuschi. Ei fa pia prescha e nus astgein buca riscar da piarder las contribuziuns cantunalas. Perquei supplicheschel jeu da sustener la proposta dalla gruppa e dalla suprastonza communal.

Cusseglier Clemens Berther, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun ei sefatschentada da rudien cul project. Ella constatescha ch'igl ei vegniu prestau biara e buna lavur. Ei setracta d'in project fetg complex. Per motivs economics e finansials favorisescha la cumissiun da gestiun la varianta centrala cun 72 letgs a Mustér. Ei setracta denton da realisar la sligiazion ch'ei politicamein pusseivla. Perquei supplichescha la cumissiun il cussegl da vischnaunca da sustener las propostas dalla suprastonza communal.

Debatta d'entrada

Il cussegl desista d'ina debatta d'entrada, aschia ch'igl ei decidiu d'entrar e tractar la fatschenta.

Discussiun en detagl

President communal

Visa vi sin la preambula. Quella preveda che las treis vischnauncas collaboreschien sil sectur dil provediment da tgira, dils attempai, da spitex e dalla cussegliaziun da mummas e babs.

Il cussegl da vischnaunca repassa la cunvegrientscha artechel per artechel ed il president communal commentescha mintgamai las prescripziuns.

Art. 4

Cussegliera Martina Gienal

Artechel 4 circumscriba sut alinea 2 che la planisaziun ensiari era ils basegns davart purschidas privatas. Co ei quei da capir?

President communal

Purschidas privatas ston medemamein vegnir risguardadas. In exempel ei la Casa s. Giusep a Cumpadials.

Art. 21

President communal

La finanziaziun ha da succeder cun la contribuziun dils cussadents per pernottaziun. Quella munta actualmein a frs. 10.--. La vischnaunca paga il medem importo. Mo sche tuttas mesiras pussevlas tonschan buca, san las vischnauncas conceder contribuziuns al deficit da menaschi.

Art. 24

President communal

L'organisaziun ei aunc buca fixada. Igl ei pusseivel ch'il secretariat vegn surdaus ad in'administraziun communal ni realisaus sin basa regionala. En mintga cass sto quella persuna disponer dallas enconuschientschas necessarias. La regiun Sursassiala ei ina dallas empremas che va en quella direcziun.

President dil cussegl da vischnaunca

Dat la pussevkladad da revegnir.

Cussegliera Martina Gienal

Ussa va ei per ina sligiazion per la tgira. Ina sligiazion pils attempai duei succeder separadamein. Per tgei motiv plaidan ins cheu dils attempai?

President communal

Il tetel uffical pil project ei la realisaziun dalla regiun da tgira Sursassiala cun l'infrastructura necessaria. Il contract da collaboraziun ensiara denton era ulteriurs survetschs sil sectur dalla sanadad publica.

President dil cussegl da vischnaunca

Las votaziuns succedan tenor las propostas dalla suprastonza communal sin pagina 7 dil messadi nr. 10-2009/2012.

Decisiun

Conclus nr. 1

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

D'approbar il contract da collaboraziun per la regiun da planisaziun Sursassiala sil sector dil provediment da tgira, dil attempai, da spitex e dalla cussegliaziun da mummas e babs (ZAV) tenor messadi dil 21 d'ost 2009.

Conclus nr. 2

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

Da suttametter l'approbaziun dil contract da collaboraziun conform ad art. 21 lit. h dalla constituziun communal al referendum facultativ.

Conclus nr. 3

President communal

Sin pagina 23 dil messadi dalla grupp da project (Botschaft an die Gemeinden) ei la finanziaziun circumscretta. En vesta allas contribuziuns dil Cantun fa ei prescha da realisar la casa da tgira a Mustér, ferton che la casa a Tujetsch sa vegnir realisada en ina secunda etappa. Entochen la fin 2013 vegn il survetsch da tgira mantenius en las treis casas. Aschia san ins evitar pli gronds provisoris duront il temps da baghegiar. Aschinavon ch'ei vegn realisau sliaziuns che corrispundan buca al concept, sto la vischnaunca pertuccada surprender ils cuosts supplementars. Suenten la deducziun dallas contribuziuns cantunalas ein ins dil meini che la fundaziun sappi finanzia il cuosts restants sur credits regulars.

Aschinavon che la vischnaunca da Tujetsch sedecida per la varianta centrala, vegn quei dabien allas vischnauncas sco era alla fundaziun.

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

D'approbar il concept per l'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala.

Conclus nr. 4

Cusseglia Rita Huonder-Tenner

Sin pagina 6 dil messadi menziunescha la suprastanza communal era ina sliaziun pils attempai. Eis ei pusseivel da reglar el contract cun la Fundaziun che la vischnaunca hagi evtl. la pusseivladad da construir sin la medema parcella in baghetg pils attempai?

President communal

La suprastanza communal ei promta da risguardar il giavisch el contract pil dretg da baghegiar.

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

Da conceder il dretg da baghegiar per igl entir areal dalla parcella 962 cun ina surfatscha da 4'528 m² alla Fundaziun Casa da tgira Sursassiala per cundiziuns raschuneivlas; quei tenor contract existent e sut la resalva ch'il project preparau vegni exequius.

Conclus nr. 5

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

Da plenipotenziar la suprastanza communal da suttametter la concessiun dil dretg da baghegiar el mument adattau alla votaziun dil pievel conform ad art. 32, lit. e dalla constituziun communalas.

Conclus nr. 6

Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

Las lavurs preparativas per la projectaziun dall'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala a Mustér duein vegnir cuntinuadas per evitar la sperdita da considerablas contribuziuns cantunala.

President communal

Engrazia pil sustegn e la confidanza. Ussa eis ei necessari da cuntinuar immediat cun la planisaziun e la projectaziun per ch'ils termins sappien vegnir observai. La projectaziun digl object ei suttamessa alla lescha da submitiun, aschia ch'ei drova ina concorrenza da project. Per saver cuntinuar cun las lavurs sto la fundaziun conceder in credit da frs. 300'000.--.

Las vischnauncas vischinas han previu suandonts termins:

Tujetsch:

Ils 14 d'october 2009, orientaziun dil persunal dalla Tgesa Sogn Vigeli ed ils 16 d'october 2009 tractaziun entras la radunonza communal. Ils 29 da november 2009 evt. votaziun all'urna.

Medel/Lucmagn:

Ils 7 d'october 2009, orientaziun dil persunal dalla Casa Sontgaclau ed ils 8 d'october 2009 dalla populaziun. Ils 29 d'october 2009, tractaziun entras la radunonza communal.

Geraua Cecilia Maissen

Engrazia medemamein pils conclus dil cussegl da vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 06-2009/2012
Seduta dils 2 d'october 2009

3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

President dil cussegl da vischnaunca

Igl ei vegniu inoltrau neginas damondas, aschia che quella fatschenta croda.

Las proximas sedutas dil cussegl da vischnaunca han liug sco suonda:

Venderdis, ils 20 da november 2009

Gliendisdis, ils 14 da december 2009

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Robert Cajacob

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 10 d'october 2009

Cus0012_06.doc